

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Examen

i

Nykjøbing Cathedralsskole

1844

ved

E. P. Rosendahl,

Rector.

Nykjøbing.

Trykt i B. Laubs Bogtrykkeri.

F o r s ø g

paa

at oversætte Ordene i P. C. Müllers Synonymik

paa Latin.

II.

Faver, nitidus, gratus. (Favre Ord, honesta oratio).

Vaffer, honestus, amabilis, ingenuus, liberalis. Bold, præclarus, insignis, fortis. Væn, comis, bellus.

Behagelig, jucundus, acceptus, gratus, svavis, delicatus. Tæffelig, decens, decorus, concinnus.

Undig, nitidus, gratiosus, gratiæ plenus. Om Egne, amoenus. Nydelig, bellus, tersus. Nyðselig, nitedullus, bellulus.

Skøn, venustus, bellus, pulcerrimus. (Skønne Konster, artes elegantiores, artes ingenuæ). Smuk, pulcher, decens, speciosus. (Adverb. ornate, composite, eleganter). Køn, formosus. Deilig, aspectu jucundus, egregias, conspicuus, elegantissimus, optimus. Zirlig, ornatus, effoeminatus, afmaalt, mollior. (Tarditas mollior). Affecteret, pedantisk putidus.

Indtagende, alliciens, blandus, concinnus, festivus. Henrivende, animum voluptate perfundens, beanscapiens; splendidus. Henrykkende, quod me surripit mihi, eximius. Fortryllende, obstupefaciens, animum defigens. Om Egne, amoenissimus. (Disse Participier kunne ellers i de fleste Tilfælde udtrykkes ved divinus, hvormed Latinerne betegnede alt Fortrinligt i aandelig Betydning).

Orim, deformis. Vanffabt, informis. Styg, ingratus,

teter, turpis. Fæl, foedus, horridus (gravis ex. gr. odor). Hæslig, abominabilis, invisus, detestabilis. Grafsdydende, ingratus, aliquid offensionis habens. Bydende, imperiosus. Modbydelig, molestus, invisus, nauseam movens. Bederstyggelig, foedus, odiosus, flagitiosus. Leed, abominabilis, contemptus, impudens. Lei, invisus, ineptus, importunus. Fuul, horrificus, horrendus.

Pynt, ornatus. Bryd, Zuur, decus. Brydelse, Zirat, Forziring, ornamentum. At forzire, decorare. Stads, vestes pretiosæ. Smykke, insigne. At pynte sig, ornare se. At stads, vestibus elegantioribus et pretioribus uti.

Sæder, mores. Sæder og Levemaade, victus et cultus. Dpfærfel, habitus. Dmgang, Samliv, convictus. Udfærd, modus.

Vandel, mores. Levnet, vivendi ratio. Liv, vita.

Brug, usus. Skif, mos. Skif og Brug, mos receptus. Sæder og Skiffe, mores et instituta. Vane, usus, consuetudo. Sædvane, mos solitus. Mode, mos usitatus. Ceremonie, ceremonia, ritus.

Arbeide, labor, opera, industria, studium. Et udført Arbeide, et Værk, opusculum, opus. Handling, actio. (Under Handlingen, in agendo). Gierning, factum, actum.

Daad, facinus. Hædersdaad, præclarum f. Skændselsdaad, nefandum f. Bedrift, factum, res gesta. Foretagende, inceptum. Forretning, negotium, (selv om Kjøbmandens). Embedsforretning, munus, officium.

Begivenhed, casus, factum, quod fit. Tildragelse, eventus, is temporum cursus, quod quis videt, exper-

tus est. (Heldig Tilbr., bonum, modsat malum). Om-
 stændighed, res, tempus.

Ærdelighed, honestas, castitas, vitæ sanctitas. Høflig-
 hed, humanitas, comitas, modestia, affabilitas. Ar-
 tighed, urbanitas, facilitas. Levemaade, vitæ concin-
 nitas, urbanitas recepta. Belevenhed, officiosa, blanda
 sedulitas, morum elegantia, morum concentus.
 Berden, festiva prudentia, comis et urbana sapien-
 tia, dexteritas.

Uhyøflighed, inhumanitas, illiberalitas, importunitas.
 Grovhed, asperitas, petulantia, vita agrestis. Plumpe-
 hed, rusticitas, inconcinnitas, inelegantia, quod,
 discrepat, quod absonum et inconditum est. Gemeen-
 hed, obscoenitas, turpitude.

Anstændig, decens, decorus, conveniens, aptus. Sæde-
 lig, bene moratus, honestus, castus, sanctus,

Anstændighed, honestas, species liberalis. Belanstæn-
 dighed, urbanitas, verecundia. (Cynicorum ratio
 inimica verecundiæ). Symmelighed, decorum, quod
 decet, quod aptum est. Taft, pulcri decoriq. sen-
 sus. Anstand, dignitas, gravitas.

Stand, Stilling, status, ordo, locus. Tilstand, Forsæt-
 ning, condicio. (Stats Fors. reipublicæ forma).
 Indretning, institutum. Raar, fortuna, res (angustæ
 — lautæ).

Bestilling, negotium. Embede, munus. Tieneste, Betie-
 ning, ministerium, munus. (Ministerium scribæ).
 At gaae i Statens Tieneste, accedere ad rempublicam.
 At giøre Krigstieneste, stipendium merere, eller blot
 merere. Post, provincia. Dyrighedspost, magistra-
 tus. Vredsposter, honores.

Selskab, societas. Samfund, communitio. Samfund i

Betydn. af Selskab, *societas*, s. *Ex. societas humana. civilis etc., civium conjunctio.* Omgang, *Omngængelse, familiaritas, convictus.*

Menneffer, *homines*; i høiere Stil *mortales.* Folk Singul., ein Volk, *populus, gens.* Folk Plural., Leute, *homines.* Almue, *plebs.* Føbel, *vulgus, sentina plebis.* Personer, *viri.* Folkfærd, *nationes.*

Dvinde, *Dvindfolk, mulier.* Dvindemenneste, *muliercula, gammel, anus, vetula.* Dvindelig, *muliebris, femineus, femininus.* Dvindagtig, *muliebris, mollis, effoeminatus.* Fruentimmeragtig, *muliebris, more muliercularum, foeminarum modo.* Fruentimmer, Mandinde, *femina.* Kone, *mulier nupta, marita.* (Gammel K. *anus*). Hustru, Gemalinde, *uxor, conjux.* Huusmoder, Madmoder, *materfamilias, hera.* Moer, Moerlil, *matercula.* Madame, Frue, *uxor, conjux.* Med Tilspøelse af Mandens Navn, i Dm tale: *N. N. nupta v. marita, N. N. i Dativ.* Alene, som i Tiltale, *matrona, honestissima, lectissima, nobilissima etc.* (Vor Frue Kirke, *ædes beatæ Virginis s. S. Mariæ.*) Dame, *matrona.*

Pige, *puella.* Tienestepige, *ancilla.* Mø, *Virgo.* Glut, *puellula, filiola, amasia.* Tys, *muliercula.* Jomfru, *virgo honesta.* Frefen, *virgo nobilis.*

Stiffader, *vitricus.* Fosterfader, *nutricius.* Stifmoder, *no-verca.* Fostermoder, *nutrix, nutricia, nutricula.*

Beboer, *habitor.* Indbygger, *Indvaaner, incola, civis.* Handlende, Handelsmand, *qui mercaturam exercet.* Handelsreisende, *Commis, institor.* Grosferer, *negotiator.* Forretninger, *negotia.* Kjøbmand, *mercator.* Handel, *mercatura.* Krømmer, Høfer, *mercator, caupo, scruta et vilia vendens, Spækhøfer, edulia vendens.* Ban-

ferer, offentlig, mensarius — privat, argentarius. Berelerer, numularius. Bisæfræmmer, Skafferer, circulator, circumforaneus. At skaffre, tilskaffre sig noget, nundinari.

Hyrde, Kobanfer, pastor. Røgter, bubulcus. Schæfer, opilio, ovium pastor. Svinehyrde, subulcus. Gede-hyrde, caprarius.

Land modsat Byen, rus. Land, Mark, ager, arvum, fundus.

Agermand, arator. Agerdyrfer, agricola. Agerbruger, Landboer, agri possessor, prædii possessor. Landmand, rusticanus homo, ruri degens, rei rusticæ deditus. Bonde, rusticus. Fæstebonde, colonus. (Samme Afgift eller Landgilde, pensio.)

Skiald, Barde, vates. Poet, Digter, poeta. Sanger, cantor. Versmager, versificator. Rimer, Riimsmed, poetilla, opifex homoeoteleutorum.

Bestkæftige, occupare. Sysselfætte, dare alicui negotium. Sysselfætte sig med noget, versari, operari in re, operam et studium ad rem convertere, totus esse, in re.

Bestille, agere. Faae bestilt, perficere, exsolvere. Foretage, suscipere, subire. Forrette, fungi, exseqvi. Udrette, efficere, proficere. (Nihil proficio). Arbeide, opus facere, laborare. Giøre, facere. Handle, agere. Den Stundesløse handler meget uden at giøre noget, multa agendo nihil agit ardelio.

Drive, quæstum facere ex re. (Drive sin Jord, colere). Dre, tractare, exercere.

Bedrive, patrare. Begaae, committere. (Ohstringere se parricidio). Udøve, exeqvi, fungi. Udøve Bold, vim facere,

Affatte, concipere, componere. Forfatte, scribere, autor esse.

Brev, epistola. Skrivelse, literæ.

Antegne, animadvertere, adnotare. Dptegne, scribere, notare, calamo excipere, literis mandare. Vedtagne, adscribere. Paategne, subscribere.

Giemme, abdere, reponere. Vedæffe, tegere. Forvare, condere, asservare. Tilluffe, operire, claudere.

Sege, petere. Lede, quærere, anquirere. Randsage, scrutari, rimari.

Kraft, vis, virtus. Styrke, robur. Evne, facultas. Magt, potestas, potentia.

Bequem, aptus, accommodatus, opportunus. Dygtig, habilis, idoneus. Ferm, probabilis, constans. Ilnk, strenuus, agilis.

Sende, skiffe, mittere. (Personer, ablegare). Fremfende, forsende, transmittere, dimittere. Tilfende, tilstille, mittere ad aliquem v. alicui. Tilst. Skrivelse, dare literas ad aliquem.

Øre, gloria, claritas. Hæder, honor, laus.

Spot, ludibrium. Haan, contemptus, ignominia. Spotte, illudere, irridere, cavillari, stringere mordacitatem in aliquem. Haane, despicerere, negligere, violare. Forhaane, contumelia v. ignominia adficere, contemtu v. despiciatui habere.

Spot, som Handling, irrisio, cavillatio. Skam, dedecus, ignominia, opprobrium. Skjændsel, flagitium, probrum, turpitude, infamia.

Bekjendt, notus, fama notus. Berømt, celebrer, clarus.

Berygtet, famosus, infamis. Navnfundig, inclytus, illustris.

Løn, merces, auctoramentum. Betaling, solutio. Afbe-

- taling, terminviis Betaling, pensio. (Pensionibus decem annorum). Belønning, præmium, som Handlung; remuneratio. Lønning, ex munere reditus. Lønning, stipendium militiæ. Præmie, præmium propositum. Priis, palma. (Vinde Priisen, palmam reportare). Priis i Ord, laus, præconium. Tildelelsen deraf, laudatio. Love, prise, laudare, celebrare. Priise, prædicare; (pr. aliquem beatum) probare (prob. diligentiam alicuius). Rose, laudare, laudibus tollere; sig selv, gloriari, jactare se re aliqua. Berømme, commendare, extollere, laudes alicujus celebrare.
- Dadle, improbare, culpæ; trop. carpere, rodere. Laste, vituperare, accusare, objurgare. Grettefætte, reprehendere, castigare verbis, animadversione notare, objurgatione fatigare.
- Bebreide, exprobrare, vitio vertere. Foreholde, ob oculus ponere, monere. • Forefæste, objicere, objectare.
- Ydmyge, deprimere, frangere. Bessjæmme, dedecorare, foedare, ignominia adficere, maculam alicui inurere. Banære, infamare, infamiam alicui inferre, movere.
- Uppasfende Ord, verba petulantia, inquinata, imperiosa. Utilbørlige Ord, verba turpia, insolentia. Vererørige, verba criminosa, indigna. Skjeldsord, convicia, maledicta. Spotteglofer, scommata.
- Træring, homo vaferrimus, quo nemo astutior, cujuslibet rei simulator ac dissimulator. Nidding, cui mala mens, malus animus; sceleratus, nefarius, improbus et sacer. Uffum, neqvam, scelus, flagitosissimus, detestabilis. Skielm, homo fallax, fraudulentus, inhonestus. Skurf, veterator, furcifer, perditissimus, diis hominibusq. infestus. Skalk, homo obscurus, tectus, callidus, versutus.

Vommel, nebulo, inertissimus homo. Halunf, servile, ingenium, callidum ingenium, homo vessutus, insidiosus. Røter, homo malignus, malitiosus. Kieltring, lavernio, veterator, homo improbissimus. Slynge, neqvam, vappa. Carnaille, mastigia.

Klodø, stipes, bardus. Klodrian, brutus, asellus. Drog, nebulo, hebes, (fruges consumere natus). Dumrian, pingve ingenium, egregie stultus, ut non alter magis stolidus. Fløø, omnium ineptissimus, omnia sinistre agens. Mæhæ, socors, iners atque insipidus. Stymper, homo vilis, ignavus. Jusfer, imperitus, rudis et sine arte.

Beskaffenhed, modus, qvalitas. Egenskab, natura, proprietas.

Have, habere, tenere. Jeg har, est mihi. Besidde, uti, frui. Besiddelse, Brugønydelse, possessio. Eie, possidere. Eiendom, peculium. Fuld Eiendom, dominium. Arvet, patrimonium.

Bekostning, sumtus. Auvende B. paa, facere, impendere sumtus, conjicere pecuniam in rem. Omkostning, impensa.

Judtægt, accepta (Ratio acceptorum). Fore til Judtægt, acceptum referere. Stats Judtægt, vectigal. Judfomst, reditus,

Gave, donum. Almisse, stips. Skient, Foraring, munus. At give, dare, præbere. (Giver en god Dag, vâlere jubeo, non curo). Give Snaf for Benge, verba dare, frustrari, fallere. Skiente, donare, largiri, dignari. Meddele, communicare cum, impertire. At fordre, dono dare. Overlade, concedere. Judrømme, udrede, tribuere. Eftergive, condonare.

Armod, egestas Mangel, penuria. Fattigdom, paupertas, inopia, res tenuis.

Bette, mendicare, ostiatim petere. Tigge, supplicare, suppliciter orare. Anraabe, implorare, invocare. Tryggle, overhænge, precibus urgere, fatigare. Fatigare aliquem de re aliqua. Bede, orare, precari. Besvæрге, obsecrare, obtestari. Forlange, rogare, poscere. Fordre, postulare.

Fattes, destitutus esse; der fattes mig, deest mihi. Mangle, carere. Savne, desiderare. Trænge til, egere, indigere.

Nof, satis — quod satis est. Tilstræffeligt, affatim — quod sufficit.

Laane, gjøre Laan, æs alienum contrahere, versuram facere. Borge, mutuari, ab aliquo mutuum sumere.

Udlaane, utendum concedere, commodare, credere, mutuum v: mutuo dare alicui aliquid. Forstræffe, suppeditare.

Betale, solvere, pendere pecuniam pro. Udbetale, numerare, expendere. Lønne, mercedem dare, auctoramentum solvere. Belønne, remunerari, præmio adficere.

At bytte, commutare, confundere, permiscere. Tuffe, verke, permutare. F. Gr. permutare aureos cum numis minoribus. Dmsætte, divendere. Dmsætning, multa undique adportans, multa impertiens mercature. Magelægge, magessifte, æqvatione instituta, commutare.

Giengjæld, rependere, par pari referre, remunerari. Giengjæld, remuneratio, talio. (Jus talionis). Grstatte, restituere, redimere. (Monstrum nulla virtute redentum). Grstatning, pensatio. Som lader

fig erstatte, reparabilis. Holde skadesløs, resarcire, compensare. Godtgjøre, reparare, pensare si quid violatum est. Fyldestgjøre, satisfacere.

Faae, bekommen, accipere, nancisci. Faae en Sygdom, contrahere sibi febrem, colligere frigus. Annamme, manibus accipere, in manus dari. Erholde, adipisci, impetrare, potiri. Forstafte sig, assequi, consequi. Anstafte sig, parare sibi, emere. Erhverve sig, acquirere sibi. Fortiene, merere sibi.

Gavn, quod prodest. Nytte, quod utile est. Nytte, utilitas. Nyttig, utilis. Fordeel, Gavn, emolumentum, compendium, fructus. Fordeel, Profit, Vinding, quæstus, lucrum, fructus. Ansee for en Gevinst, in lucro ponere. Fordeelagtigt, indbringende, quæstuosus, fructuosus. Lary, Baade, commodum. Liden Baade, parum commodi. Vel, salus. Det almindelige Vel, salus civium. Bedste, utilitas, commodum. Statens Bedste, commodum publicum. Det er til dit Bedste, e re tua est.

Anvende, impendero, adhibere. Anvende Tid, Penge paa noget, collocare pecuniam, tempus in. Tempus male collocare. Brugge, uti. Nytte, bene, sapienter uti. Benytte, anvende, usurpare. (Libertättem, possessionem, genus poenæ usurpare). Afbenytte, ad tempus uti. Betiene sig af, adhibere. Tage til Hiælp, adsumere.

Anvendelig, utilis, habilis. Materia ad hoc habilis. nulli rei habilis. Qvod usui est. Brugbar, idoneus, opportunus. (Homines opportuni. Sall.) Nyttig, utilis, salutaris. Lienlig, aptus. Ad omnes res aptus. Skabt for, natus ad. (Ad literas natus). En Ting's Værd, qvalis est. En Ting's Værbi, qvanti

est. En Tings Priis, *cujus pretii est*. Adj. værd i Priis, *parabilis*. Lidet værd, *parvo parabilis*. Værdig, *dignus*. Lidet værdig, *parum dignus*.

Dyr, *pretiosus, magni pretii*. Kostelig, *pretiosus, splendidus*. Dyrebar, *carus, magni estimandus*. Kostbar, *sumtuosus*.

Slet, *pravus, malus — pejor*. Ringe, *vilis — vilior, deterior, inferior*.

Førøge, *augere, adaugere*. Formere, *numerum, multitudinem augere*. Udvide, *extendere, ampliare*.

Aftage, *decrescere, minui*. Forsalde, *collabi*.

Mindre, *minor*. Formindske, *minuere*. Ringere, *deterior*. Forringe, *depravare, deteriorem reddere*.

Miste, *amittere*. Tabe, spille, *perdere*. Malebat *amicum, quam dictum perdere*.

Enighed, *animorum consensio*. Gendrægtighed, *concordia*.

Fred, *pax*. Ro, *tranquillitas*. Han har ingen Ro paa sig, *tranquillus esse non potest*. Stilhed, *quies*. Han kan ikke være i Stilhed, *quietus esse non potest*.

Fire for, *cedere, obnoxium se præbere*. Føie, *obtemperare, obsequi*.

Forene, *conjungere, jugare*. (*Omnes virtutes inter se nexæ et jugatæ sunt*). Forlige, *reconciliare, pacare*.

Vansfelighed, *difficultas, molestia, mora*. Modstand, *obstaculum*. Hindring, *impedimentum*.

Vægre sig, *recusare, tergiversari*. Undslaae sig, *detrectare*.

Affslaae, *repudiare, denegare*. Negte, *negare, abnuere*, Negte, *fragaæ, insitiari*. Jeg skal aldrig fragaae, *nunquam diffitebor*.

Twist, *dissensio, contentio*. Trætte, *jurgium, lis*. Riv, *rixa*. Kammeri, *altercatio*. Rivaleri, *rixa lenta, continua*.

Uenighed, *dissensio*. Strid, naar den dreier sig om en bestemt Gjenstand, *controversia, lis*; naar den blot omtales som en tilstedeværende Kamp, *contentio*, eller som en Kappelstrid, *certamen*. Eplid, *discidium*. Tvedragt, *discordia*.

Uven, *inimicus*. Fiende, *hostis*. Modstander, *adversarius*. Avindsmænd, *obtrectator, invidus*.

Overraske, *occupare, ex improviso supervenire, opprimere*. (Quoties eum lux, quoties nox oppressit). Overrumple, *repente, aggredi, vi opprimere*. Overfalde, *invadere, adoriri, impugnare, inuere in*.

Slag, *ictus*. (Alæ ictus, Slag af en Binge). Hug, *plagæ*. Bank, *Prægl, verbera*. At slaae, *ferire*. At prygle, *verberare*. At banke, om Ting og selv om Personer, uden Hensyn til Straf, f. Ex. paa Døren, *pulsare januam*; banke en paa Skulderen, *pulsare humeros alicujus*. Subst. *pulsatio*. At banke Klæder, *pulsando excutere, purgare*.

Dræbe, *interficere, occidere*. (Dræbe med sit Vaas, *nutis exanimare*). Myrde, *necare, trucidare*. Afslive, *vita privare, de medio tollere, interimere, exanimare*, Krig, *bellum*. Feide, *certamen, bellum*. Orlog, *bellum, navale*. Leding, *expeditio bellica, apparatus belli, bellum*.

Kamp, *pugna, certamen*. Slagsmaal, *pugna, luctatio*. Fægtning, *dimicatio, certamen*. Træfning, *Feldtslag, acies, proelium*. Skjærmydsler, *minuta proelia*. Dræbning, *strages internecio, cruentum proelium*. Hovedslag, *pugna decretoria*.

Lilløb, *accursus, congregatio, confluentia*. Sammenløb, *concursum, concursatio, factio*. Dpløb, *tumultus, turba*. Oprør, *seditio*. (Res novas moliri). Opstand, *motus, tumultus*.

Beskyttelse, *defensio*. Beskiermelse, *tutela, praesidium*.

Undsætte, *subvenire, adesse*. Hjælpe, *adjuvare, auxiliari, opem ferre*. Beskytte, *defendere, tueri*. Beskiærme, *tutari, tutum praestare, salvum facere*.

Beskytte, *tueri, tutari, munire*. Bærne, *propugnare*. (Pro fama, memoria, alicuius propugnare). Forsvare, *defendere, tegere, propulsare*. Bærge, *arcere, protegere, obsistere*. Sætte sig imod, kæmpe imod, adversari, *reluctari, repugnare, reniti*. Staae imod, *resistere*.

Redde, *servare, conservare*. Befrie, *liberare, solvere*. Udfrie, *eripere periculo*. Frelse, *incolumem et sospitem praestare, vindicare, redimere*.

Sværd, *gladius, ensis*. Kaarde, *gladiolus*. Krumfabel, *acinaces*.

Kiep, til at gaae med, *baculus*, til at slaae med, *ferula, fustis*. Stof, Spadsferestof, *bacillum, baculus nitidus, arte factus*. (At give en af Stoffen, *fustem alicui impingere*). Stav, som Hæderstegn, *scipio, sceptrum*. Hyrdestav, *pedum, baculus pastoralis*. Bispestav, *pedum episcopale*. Heroldstav, *caduceus*. En lang Stav eller Stage, *pertica, longurius*.

Lovlig, *legitimus*. Lovmæssig, *legalis, legitimus, ex lege, secundum leges*. (Numerus legitimus). Lovformelig, *lege, legibus agere*. Ulovlig, *ulovmæssig, contra legem, non ex lege, lege adversante, repugnante*.

- Lov, *lex*. Regel, *regula*, *norma*, *præceptum*. Ret, *jus*.
 Ret efter guddommelig Lov, *fas*.
- Pligt, *officium*. Skyldighed, *quod decet*; *meum est*,
tuum est, *patris est*. *Ad me pertinet*. *Facio quod*
debeo, jeg giver min Skyldighed.
- Berettiget. Jeg er berettiget, *jus*, *potestatem habeo*, *ex*
jure mihi licet. Beføiet. Jeg er beføiet, *oportet me*,
debeo.
- Tilbørlig, *meritus*, *conveniens*, *dignus*. Vedbørlig, *ju-*
stus, *legitimus*, *debitus*.
- Styre, *regere*, *gubernare*, *coercere*; og *moderari*, *tem-*
perare med *Dativ*. Bestyre, *administrare*, *præesse*.
 Herse, *dominari*. Beherske, *moderari* og *temperare*
 med *Accusativ*. Regiere, *regnare*, *imperare*.
- Byde, *jubere*, *præcipere*. Befale, *imperare*. (*Impe-*
rata facere, efterkomme Befalinger). Beordre, *jubere*,
injungere. (Beordre En etstedshen, *delegare*). For-
 ordne, *lege curare*, *sancire*. Anordne, *instituire*,
indicere. Forekrive, *præcipere*, *præscribere*.
- Lyde, *parere*. Adlyde, *obtemperare*, *auscultare*, *obse-*
qvi. Lystre, *obedire*, *dicto alicui audiens esse*.
 Føie, *morigerari*, *cedere*, *morem alicui gerere*. Føie
 sig efter, *obsecundare*, om Ting, som tilfældigen bidrage
 til at opfylde Guds Dnske. Efterkomme, *jussum facere*,
exsequi.
- Hørighed, *obsequium*, *obsequentia*. Lydighed, *obedien-*
tia.
- Befylde, *accusare*, *incusare*, *arguere*; af uædle Beræg-
 grunde, *criminari*. Tiltale, *compellare*, *postulare*,
arcessere. Sigte, *causari*; uden skiellig Grund, *insi-*
mulare. Anklage, *reum agere*, *in jus vocare*.
- Bekjende, *confiteri*. Tilstaae, *fateri*. Jeg tilstaaer, *non*

diffiteor. Tilstaae En noget, concedere. Indrømme, cedere, concedere. Bekenbtgiøre, robe, prodere, indicare. Vedgaae, ultro profiteri, volens fateri. Staae ved, f. Ex. Vøfter, stare promissis. Vedstaae sine Ord, dictum præstare, non negare.

Klage, queri. Anfe, improbare, culpæ. Paaklage, rem deferre, ad arbitrum adigere, in judicium adducere. Paaanfe, provocare ad aliquem, ab aliquo judicem superiorem appellare.

Tugte, castigare. Straffe, punire. Revse, reprehendere.

Skæbne, fatum, fortuna. Løb, sors. Styrelse, numen. Tilskikkelse, quod nobis divinitus evenit, forte quædam, v. casu quodam divinitus factum. (Non partum per nos, sed divinitus ad nos delatum).

Lysten, fortuna. Lykke, lykkelig Tilstand, felicitas. Held, successus. Medgang, res secundæ. Velgaaende, salus, incolumitas. Velbesindende, sanitas, valetudo bona.

Tilfælde, eventus. Hændelse, casus. Træf, fors. Ved Lyketræf, forte fortuna. Slumplykke, fortuna insperata.

Salig, beatus. Lykkelig, felix, prosper, fortunatus, faustus.

Finde, invenire; ved Forssning, observare, assequi. Gifte, reperire, deprehendere. Træffe, offendere, incidere in. Opdage det Skulte, detegere, det hidtil Ukiendte skivndt Tilværende, indagare.

Modgang, res adversæ. Ulykke, infortunium, infelicitas, malum. Trang, indigentia. Nød, calamitas, res afflictæ. Elendighed, miseria. Jammer, afflictatio. (Det er en Jammer med de Menneffer, poenitet

me illorum hominum). Jamren, Jammerfrig, lamentatio, eiulatus, ululatus.

Før, ante, prius. Forhen, antea. Tilførn, antehac. Fordum, olim.

Førstning, principium. Begyndelse, initium. Det, hvorfra noget udgaaer, exordium. (Exordium orationis; primordium v. primordia urbis Romæ).

Nys, jam, nunc ipsum. Nyelig, nuper, recens.

Kort, brevis. Staffet, curtus, brevior æquo.

Tidt, crebro. Idelig, continuo, identidem. Ofte, sæpe. Hyppig, frequenter, persæpe.

Atter, iterum. Igien, rursus. Baany, denuo.

Næsten, fere, pæne. Dmtrent, circiter, ferme. Næved, henimod, prope.

Varig, diuturnus, durans. Bestandig, i Tid, perpetuus, i Character, constans. Vedvarende, continuus, permanens, persistens, perennis. (Perennis stellarum cursus). Alt for vedholdende, uophørlig, diutinus. (Diutina bella).

Narle, matutinus. Adv. mane, primo mane, a prima luce. Tidlig, maturus. Adv. mature.

Betimelig, tempestivus. Betids, in tempore.

Hastigen, festinanter, propere. Snart, brevi, mox. Hurtigen, cito, velociter, celeriter.

Ile, properare. Haste, festinare. Skynde sig, contendere; med noget, maturare.

Ilsfærdighed, festinatio. Skynding, properatio. Hurtighed, celeritas, velocitas. Hastværk, opus præpropere factum, nimis festinanter absolutum.

Forhaling, Opsættelse, dilatio. (Res dilationem non recipit). Sinkelse, retardatio. Dphold, mora.

At forhale, differre. At sinke, retardare. At opholde, detinere.

Rangfom, tardus, sedatus. Seem, lentus, sægnis. Seemdrægtig, desidiosus. Sildig, serus.

Forvente, exspectare. Haabe, sperare. Frygte, metuere.

At tøve, cunctari, exspectare. (Exspecta paululum! Tøv lidt!) At bie, manere. Dvæle, morari, ogsaa transitivisk, at sinke. At dvæle ved, immorari. Drøse, desiderare, oscitari. Søle, tardare, gelide ministrare, segniter, lente agere. Vente, operiri. Dypie, præstolari. Forvente, exspectare.

Ende, finire. Slutte, finem, coronidem imponere.

Fuldføre, absolvere. Fuldbende, perficere, consummare.

Fuldbringe, peragere, expedire, decidere. (Post decisa negotia). Fuldbyrde, peragere; om noget fæstligt, rite peragere, transigere. (Facta et transacta omnia).

Forlade, relinquere. Forlade, svigte, deserere. Dvergive, destituere.

Rum, spatium, imellem to Gienstande, intervallum. Der er Rum til Mange i Skibet, navis multos capit. Midt i Himmelummet, in media sede coeli. Sted, locus. (Nunc non erat his locus). Plads, area. Naar Plads er eenstydigt med Rum, saa ogsaa: locus. (Locus est et pluribus umbris).

Udvortes, externus. Naar Talen er om 2 Ting, exterior.

Udentilværende, udenfrakommende, extraneus. (Extranea ornamenta), men reges exteri. Udvendig, Udv. extrinsecus, extra. Indvortes, internus, intestinus.

Naar Talen er om 2, interior. (Hostes externi et intestini). Indvendig, intrinsecus, intus.

Indre, interior. Det Indre, pars interior. Inderst, intimus. Ydre, exterior. Det Ydre, species externa,

- pars exterior. Yderst, extremus. (Pretium extremum).
- Inderlig, intime. Indstændig, continuo, enixe.
- Grændser, fines, termini. De paa alle Sider indsluttende Grændser, f. Ex. af en Ager, limites. Sfranter, claustra.
- Linie, linea. Streg, ductus, virga, linea picta. Række, series. Række, ordo.
- Høi, altus, rank, procerus, ophævet, editus, fremragende, excelsus, i det Høie værende, sublimis. Stor, magnus, grandis, ingens. Vid, amplus, vastus. Liden, parvus, exiguus, pusillus, minutus. (Minutis ictibus cædere).
- Krum, curvus. (Krumbenet, huiulbenet, valgus) — Kroget udad, aduncus, indad, reduncus. (Deraf aduncus, frog næset, reduncus, stump næset) — Skiev, obliquus. (Skievbenet, varus) — Tvers, paa tværs, transversus. Bøiet, flexus.
- Imellem, inter. Iblandt, in.
- Lægger, jacio, depono. Sætter, pono, loco. Stiller, standser, sisto, sedo. Stiller, opstiller, statuo, colloco.
- Ledig, vacuus. Tom, inanis.
- Baand, vinculum. Række, catena, vinculum. (Manica Compes). Række, catella. Som Damesmykke, monile. Til Herrer, torques.
- Værelse, conclave. Stue, Spisestue, coenaculum, triclinium. Kammer, thalamus. Sovestue, cubiculum, dormitorium.
- Lyngde, gravitas. Vægt, pondus.
- Bjerg, mons. Bjergryg, jugum. Fjeld, rupes. Klippe, cautes, saxum, scopulus. Klint, præcipitium ad mare, præceps in mare rupes, scopulus. Forbjerg, promontorium. Banke, Basse, collis. Høi, clivus, tumulus.

Skraaning, proclivium, proclivitas. Klit, tractus montium arenosus.

Pynt, ora. Ddde, lingua, lingula. Næs, acta.

Hob, congeries, multitudo, turba. Stabel, strues.

Bunke, cumulus. Dynge, acervus.

Knippe, fascis. Bundt, Pafke, fasciculus. Bylt, sarcina.

Balle, sarcina, fasciculus major.

Ager, arvum, ager. Mark, campus.

Spire, germen. (Germen culmi — germen radices).

For Rime haveß intet latinsk Ord, Botanikerne kalde det corculum.

Fro, granum. Korn, far, frumentum. Frugt, fructus.

Træfrugt, pomum. Æblefrugt (Æbler, Apriskoser, Fersken), malum. Bærefrugt, pirum. Bær, bacca. Sæd, Sædeforn, semen. Sæd, Udsæd, sementis. (Ut semen tem feceris ita metes).

Saae, serere. Sætte, immittere. (Sarmentorum immissio). Lægge, certis ordinibus conserere, per ordines serere.

Groe, pulullare. Vore, crescere.

Sprække, dissilire, findi. Revne, rimas agere. Knække, intransit frangi. Briste, rumpi. En Revne v. Sprække, rima. En Rist, fissura.

Skærpe, acuere. Hvæsse, stringere. Slibe, cote acuere. Ægg, acies. Dd, mucro.

Band, aqua. Sø, lacus. Eller, naar det er eensbetydende med Hav, mare. Havslæden, æqvor. Det indsluttede Hav, pontus. Dybet, altum. Verdenshavet, oceanus.

Bai, Bugt, Viig, Fiord, sinus. Sund, fretum. Vadsted, Nor, vadum, æstuarium.

Na, rivus. Bæk, rivulus. Strøm, amnis, flumen. Eller cursus, impetus, vis aquæ. Flod, fluvius, flumen.

Flod, modsat Ebbe, æstus. Elv, Fod, Biergstrøm, torrens.

Bræd, ripa. Strand, Strandbræd, ora maritima; den yderste Strandkant, margo. Havbræd, Ryst, litus.

Dam, Kier, stagnum, palus. Fiskedam, piscina. Park, piscina effossa, arte facta.

Dynd, lutum, limus. Mudder, coenum. Moradø, paludes, locus coenosus, solum mollius. Mose, solum uliginosum, terra palustris. Mosevand, aqua palustris. Sump, lacuna, locus paluster, aqua stagnans, aqua luto stagnata.

Toe, tvætte, abluere. Badsfe, lavare.

Damp, vapor. Dunst, halitus. Røg, fumus. Taage, nebula.

Ilden luer, ignis flammam edit. Ildens Lue, ignis flamma. Lyset flammer, lumen micat, trepidat, lucem edit tremulam. Lysets Flamme, luminis apex.

Skin, lux, candor. Klarhed, claritas, perspicuitas. Glæds, fulgor, splendor; poetisk, jubar. Straale, radius.

Glimre, splendere. Skinne, lucere, candere. Glindse, nitere. Blinkse, glimte, micare, coruscare. Om Guld, rutilare. Straale, radiare. Funke, gløde, fulgere.

Lyse, give Lys, lucere. Skinne, vise sig at have Lys, candere, fulgere.

Dunkel, umbrosus, obscurior, non satis clarus v. perspicuus. Mørk, caliginosus, tenebrosus, obscurus.

Deel, Andeel, pars. Stykke, fragmentum, frustum. Afdeling, -f. Et. af en Hær, pars; af en Afhandling, caput, membrum, locus. Affnit, sectio. Part, portio.

Dele i Stykker, partiri. Dele, ordne, digerere. Dele, afdele, dividere. Dele, uddele, distribuere, dispertire.

Dele, meddele, *communicare cum, impertire*. Dele, tage Deel, *participare, participem esse*.

Nogle, *nonnulli*. Nogle i Antal, *aliquot*. Somme, *quidam*.

Lige, *similis*. Mage, *par*.

Adskillige, *nonnulli — quidam — aliquot*. Forskjellige i sig selv (brogede, mangfoldige) *varii*. Forskjellige fra Andre, (af en anden Natur) *diversi*.

Alene, *solus*. Eensom, *solitarius*. (*Vita solitaria*).

Heel, *totus, omnis*. Ganske, *universus*. Fuldstændig *plenus, integer*. Fuldkommen, *perfectus, absolutus*. (*Omnibus numeris absolutus, i alle Henseender*).

Alle, *omnes*. Samtlige, *cuncti*.

Almindeligt, *solemnis, vulgaris*. Gemeent, *usu tritus*.

Sand, *verus*. Sandsfærdig, *non fictus, a vero non abhorrens*. Sanddru, *verax, veritatis amans*. Usand, *falsus*. Usandsfærdig, løgnagtig, *mendax, fallax, perfidus*. At sige Usandhed, *mendacium dicere*. At lyve (med Forsæt) *mentiri*. Gell. XI. II.

Hytte, krybe, logre for, *adulari*. Smigre for, *blandiri*. Bisfalde i Alt, *assentiri*. En Hytler, *adulator, simulator*. En Jabroder, *assentator*.

Sværg, *jurare*. Aflægge Ed, *edere sacramentum*. Bædige, gjøre Ed paa, *jurejurando affirmare*. Bæde, *exsecrari*. Forbæde, *mala alicui imprecari*.

Utrolig, *incredibilis*. Urimelig, *absurdus, ineptus, insulsus*.

Eventyrlig, *fabulosus*. Selsom, *mirus*. Besønderlig, *rarus, singularis*.

Det er aabenbart, *in propatulo est*. Aabenbar, *palam, in conspectu omnium, in oculis civium*. Han gjorde det aabenlyst, *propalam fecit*. Aabenlyst, *aperte, nihil dis-*

- simulans. Det er øiensynligt, apertum, conspicuum, haandgribeligt, manifestum est.
- Forviklet, intricatus. Indviklet, implicitus.
- Vis paa, certus sum, pro certo scio. Siffer paa, exploratum habeo, persvasum habeo, persvasum est mihi.
- Uvist, incertum. Tvivlsomt, ambiguum, dubium, anceps. Jeg er uvís, incertus sum, parum compertum habeo. Jeg er tvivlsraadig, ambigo, dubius hæreo. Jeg er i Forlegenhed, in angustiis sum, in angustias adductus sum. *Boetisf: ad incitas redactus sum.*
- Han kommer nok, sine dubio veniet. Han kommer vel, veniet, noli timere. Nescio an venturus sit.
- Mærke, nota, vestigium. Tegn, signum. Kiendetegn, Kiendemærke, indicium. Særkiende, Hujus rei proprium. Stempel, signum. Præg, nota.
- Dydage, indagare, reperire; det Skjulte, detegere. Dydspore, investigare. Dydfinde, finde paa, invenire.
- Prøve, periculum, tentamen. Forsøg, experimentum.
- Marsag, causa. Grund, ratio, origo. Paaskud, prætextum.
- Anledning, causa, materia, ansa, facultas, potestas. Leilighed, occasio. Foranledning. Efter Foranledning, commotus, impulsus. Efter høiere Foranledning, rege auctore.
- Planke, tabula. Plankewærf, septum tabulinum. Bret, assis.
- Volde. Den, som Seier haver at volde, Cui victoriæ imperium est. Duellighed volder meget til Kiærlighed, multum valet ad. Den volder ei som varer, in causa v. in culpa non est qui præmonet.
- Forvolde, in causa esse, facessere. Foraarsage, commovere, præparare. Foranledige, occasionem, ansam præ-

- bere. Virke, agere, moliri. Med Object, proficere,
 promovere. Absolut: vim exserere. Bevirke, efficere.
 Udvirke, rationibus, precibus efficere, perficere, im-
 petrare, eo rem adigere ut. Fremvirke, proferre.
 Bidrage, conferre ad. Det bidrager til, valet ad, facit
 ad. Befordre, fremme, promovere, juvare, maturare.
 Fortne, propellere, accelerare.
 Forsøre, sollicitare, seducere, abs. corrumpere, (Nemo
 malus felix, minime corruptor). Forlede, inducere,
 pellicere, persuadere.
 Allisaa, ergo, igitur. Derfor, ideo, inde, itaque.
 Forandre, mutare, immutare. Forvandle, convertere,
 transformare.
 Redskab, adjutorium, instrumentum. Værktøi, instru-
 mentum. Hjælpeiddel, adminiculum.
 Forsøge, scrutari, rimari. Grandsøge, meditari, inquirere.
 Overveie, reputare, perpendere.
 Larm, Støi, strepitus. Lyd, sonitus. Klang, clangor.
 Tone, sonus, tonus.
 Sindig, moderatus. Forsigtig, providus. Varsom, cautus.

Fortsettelse af Catalogen

over

Cathedralskolens Bibliothek.

Til mathematisk, astronomisk, geographisk og naturvidenskabelig Literatur.

a. Mathematisk.

- Usage de l'analyse. Paris 1708. 2 Bd.
- Biermann, Lehrbuch im Kopfs und schriftlichen Rechnen. Hannover 1803.
- Biørn, Lærebog i Arithmetiken. Odense 1812.
- Lærebog i Geometrien. Odense 1820.
- Brossius, Anfangsgründe der Differential- und Integralrechnung. Cöln 1830.
- Bugge, Th., Første Grunde til Regnekunsten og Algebra. Kbhvn. 1772.
- De første Grunde til den rene Mathematik. Kbhvn. 1813—14. 3 Bd.
- Buße, Gemeinverständliches Rechenbuch für Schulen. Leipzig 1800.
- Anleitung zum Gebrauch meines Rechenbuches. Leipzig 1800.
- Euclidis elementa geometriæ, oversat af Ziegenbalg. Kbhvn. 1744.
- Sde, J. A., Anfangsgründe der reinen Mathematik. Berlin 1803.

- Jürgensen, Chr., Arithmetik og Algebra. Kbhvn. 1836.
- Kielsen, D. B., Om et heelt Tals Oplosning i Factorer. Kbhvn. 1841.
- Koch, J. F. W., Exempelbuch. Ein Hülfsmittel zur Beförderung des Geschmacks an Rechenübungen und zur gelegentlichen Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse. Magdeb. 1800. 2 Bd.
- Kreidal, A., Naturens System underkastet Analysis. Kbhvn. 1813. 1 H.
- De la Lande, I., Tables de logarithmes pour les nombres et pour les sinus etc. à Paris 1802.
- Tables de logarithmes pour les Sinus et Tangentes de toutes les minutes du Quart de Cercle, et pour tous les nombres naturels depuis 1 jusqu' à 21,600. à Paris 1781.
- Mönnich, Mathematisk Lærebog, overs. af J. Wolf. Kbhvn. 1784. 3 Bd.
- Lehrbuch der Mathematik. Berlin 1800. 4 Bd.
- Theorie der Parallellinien. Berlin 1821.
- Mundt, C. E., de accuratione, qua possit quantitas per tabulas determinari, cum per tabulas in univsum, tum per tabulas logarithmicas et trigonometricas. Havnæ 1842.
- Pedersen, H., Den geometriske Tegneskole, eller practisk Anvisning til en Deel af Geometriens vigtigste Læresætninger og disses Anvendelse i det daglige Liv. Kbhvn. 1834. Fol.
- Text til den geometriske Tegneskole. Kbh. 1834. Fol.
- Pöhlmann, J. P., Die ersten Anfangsgründe der Geometrie als Stoff zu Denk und Sprechübungen benützt. Fürth 1804. 2 Bd.
- Practische Anweisung Kindern die ersten Anfangsgründe

der Rechenkunst auf eine anschauliche, leichte, den Verstand in Thätigkeit setzende Weise beizubringen. Erlangen 1801. 2 Bd.

Ramus, C., Algebra og Functionslære. Kbhvn. 1840.

Reyneau, C., *Analyse démontrée ou la methode de resoudre les problemes des mathematiques.* à Paris 1708. 2 Bd. 4.

Schmidten, H. G., Ledetraad ved Forelæsninger over Arithmetik og Algebra.

Svenningsen, C., Lærebog i Geometrie til Brug ved Skoler. Kbhvn. 1834.

Ursin, G. F., Regnebog. Kbhvn. 1824.

— Lærebog i den rene Mathematik. Kbhvn. 1824.

— Logarithmer, med 6 Decimaler, for Tallene fra 1 til 100,000. Kbhvn. 1827.

Vega, Freih. von, Vorlesungen über die Mathematik mit Kupff. Wien 1788—1803. 3 Bd.

Vieth, G. A., Erster Unterricht in der Mathematik für Bürgerschulen. (2det og 3die Dplag). Leipzig 1798, 1805.

— Lehrbuch der reinen Elementarmathematik. Leipz. 1803.

b. Astronomie.

Bayer Rhainanus, *Uranometria.* Ulm 1661.

Bilberg, Joh., *Midnats Solens rätta och synlige Rum uti Norrlanden.* Stockholm 1695.

Bode, J. C., *Anleitung zur Kenntniß des gestirnten Himmels.* Berlin 1792. M. Charte.

Bugge, Th., *De første Grunde til den sphæriske og theoretiske Astronomie, samt den mathem. Geographie, m. Kobb.* Kbhvn. 1796.

De la Lande, I., *Abrégé d'astronomie.* Amsterd. 1774,

Mayer, J. T., Lehrbuch über die physische Astronomie. Götting. 1805.

Newton, *Lectiones opticae*. Londoni 1729. 4.

Ursin, G. F., Betragtninger over Himlen ester Gølpes „populaire Himmelfunde“. Kbhvn. 1834. m. Kobb.

— Populairt Foredrag over Astronomien, 2det Dpl. Kbhvn. 1838. m. Kobb.

c. Meteorologie.

Brandes, J. W., Beiträge zur Witterungskunde. Leipzig 1820. m. Kupff.

Kämß, L. F., Lehrbuch der Meteorologie. Halle 1831—32. 2 Bd. m. Kupff.

d. Mathematisk Geographie.

Bode, J. G., Anleitung zur allgemeinen Kenntniß der Erdfugel. Berlin 1786. m. Kupff.

Hansteen, Christoph., Untersuchungen über den Magnetismus der Erde. Christiania 1819. m. Charta.

Herrmann, F., Die mathematische Geographie. Leipzig 1804. 2 Bd. m. Kupff.

Kries, F., Lehrbuch der mathematischen Geographie. Leipz. 1827. m. Kupff.

Voigt, J. H., Kosmographische Entwicklung der Begriffe und Kenntniße zur Benutzung der künstlichen Himmels und Erdfugel. Weimar 1810.

e. Physisch Geographie.

Bergmann, T., Physicalische Beschreibung der Erdfugel, aus dem Schwedischen übersezt von L. H. Kobl. 3te Aufl. Greifswalde 1791. 2 Bd.

Brun, M., Neuestes Gemälde von Amerika. Aus dem

- Französischen übersezt und mit Zusäzen vermehrt von C. W. v. Greipel. Leipzig 1819.
- Hochsteter, C. F., Allgemeine mathematische und physikalische Erdbeschreibung. Stuttgart 1820. 4 Th. m. Kupff.
- Marsden, W., Natürliche und bürgerliche Beschreibung der Insel Sumatra. Leipzig 1785. m. Ch.
- Otto, F. W., Abriss einer Naturgeschichte des Meeres. Berlin 1792. 2 Bde.
- Ritter, C., Die Erdkunde im Verhältnisse zur Natur und zur Geschichte der Menschen. Berlin 1822—36. 6 Bd. m. Atlas.
- Schouw, J. F., Europa, en het fattelig Naturschildring. Kbhvn. 1832. m. Atlas.
- Helvetiæ stoicheiographia, orographia, oreographia. Zürich 1716. m. Kupff.
- Vermischte Beiträge zur physicalischen Erdbeschreibung. Brandenburg 1773—85. 3 Bd.

g. Pflanzegeographie.

- Beilschmied, C. L., Pflanzegeographie nach Alexander von Humboldt mit Beilage und einem Excurse. Breslau 1831. m. Ch.
- Meyer, Pflanzegeographie.
- Schouw, J. F., Grundtræk til en almindelig Pflanzegeographie. Kbhvn. 1822. m. Abb.

h. Zoologisch Geographie.

- Minding, J., Ueber die geographische Vertheilung der Säugethiere. Berlin 1829.
- Prichard, I. C., Researches into the physical history of Mankind. London 1826. 2 Voll. with. Engravings.

Zimmermann, G. A. W., Geographische Geschichte des Menschen und der allgemein verbreiteten vierfüßigen Thiere, nebst einer zoologischen Weltkarte. Leipzig 1778—83. 3 Bd.

— Versuch einer Anwendung der zoologischen Geographie nebst einer zoologischen Weltkarte. Leipzig 1783.

i. Physik og Chemie.

Barder, F. v., Begründung der Ethik durch die Physik. München.

Cuvier, G., Geschichte der Fortschritte in den Naturwissenschaften, übers. von Dr. Wiese. Leipzig 1828—29. 4 Bd.

Bartholinus, Casp., Specimen philosophiæ naturalis. Havniæ 1692.

Biot, I. B., Traité de physique experimentale et mathématique, à Paris 1816. 4 T.

Brandes, Forelæsninger over Naturlæren, overs. af Ursin. Kbh. 1837. 5 Bd.

Erleben, J. C. P., Begyndelsesgrunde til Naturlæren, overs. af Duffen. Kbh. 1790.

Faulwetter, Grundsätze der Electricitätslehre. Nürnberg 1793—94. 5 Bd.

Gehler, J. C., Physicalisches Wörterbuch. Leipzig 1787—95. 6 Bd.

Green, F. A. C., Systematisches Handbuch der gesammten Chemie, umgearbeitet von Klaproth. Halle 1806—7. 3 Bd.

— Grundriß der Naturlehre, herausgegeben von G. G. Fischer. Halle 1808. m. Kupff.

Hauch, A. B., Begyndelsesgrunde til Naturlæren. Kbh.
1794. 2 Bd.

Horrebow, P., *Elementa philosophiæ naturalis*. Havn.
1748.

Humboldt, J. A. v., Aphorismen aus der chemischen Physiologie der Pflanzen. Leipzig 1794.

Morveau, Allgem. theor. und praktische Grundsätze der chemischen Affinität oder Wahlanziehung, übers. von Weit. Berlin 1794.

Musschenbroek. *Tentamina experimentorum naturalium*. Lugd. Batav. 1731.

Schubart, Lehrbuch der theoretischen Chemie. Berlin 1832.

Schubert, G. J., Ansichten von der Nachtseite der Naturwissenschaft. Neubearbeitete Aufl. Dresden 1818.

Vieth, G. A., *Physicalischer Kinderfreund*. Leipzig 1798—1806. 8 Bd.

Wolff, Freiherr v., *Allerhand nützliche Versuche über die Natur und Kunst*. Halle 1745—47. 3 Bd.

k. Geognosie, Mineralogie, Dryktognosie.

Beche, H. T. de la, *Handbuch der Geognosie*, bearb. von J. v. Dechen. Berlin 1832.

Blum, R., *Lehrbuch der Dryktognosie*. Halle 1811—24. 4 Bd.

Ferber, Joh., *Physical. metallurg. Abhandlungen über die Gebirge und Bergwerke in Ungarn*. Berlin und Stettin 1780.

Hauys Ebenmaßgesetz der Krystallbildung, übers. von Hessel. Frankf. a. M. 1819.

Jameson, Rob., *A system of mineralogy*. Edingburgh 1816. 3 Voll.

Leonhard, C. v., *Lehrbuch der Geognosie und Geologie mit Abbild.* Stuttg. 1835.

- Mohr, Fr., Die Charakteristik des naturhist. Mineralsystemes. Dresden 1820.
- Raumann, Dr., Lehrbuch der Mineralogie. Berlin 1828. m. Atlas.
- Reitmeier, Joh. Fr., Geschichte des Bergbaues und Hüttenwesens bei den alten Völkern. Götting 1785.
- Schulz, W., Beiträge zur Geognosie und Bergbaukunde. Berl. 1821.
- Steffens, H., Beiträge zur innern Naturgeschichte der Erde. Freiburg 1801.
- Geognostisch-geologische Aufsätze. Hamb. 1810.
- Handbuch der Dryktognosie. Halle 1811—24. 4 Bd.
- Voisins I. F. D'Aubuisson de, Traité de Geognosie. Strasb. 1819. 2 Bd.

I. Botanik.

- Agardh, C. A., Synopsis algarum Scandinaviæ. Lundæ 1817.
- Allgemeine Biologie der Pflanzen, übers. v. Creplin. Greifswald 1832. M. K.
- Candolle, A. P. de, Prodrômus systematis naturalis regni vegetabilis, à Paris 1824—30. 4 Voll.
- Organographie vegetale, à Paris 1827. 2 Voll.
- Pflanzenphysiologie, übers. mit Anmerk. von J. Röper. Stuttg. 1833—35. 2 Bd.
- Dreier, S., Lærebog i den botaniske Terminologie og Systemlære. Kbh. 1839.
- Esenbek, Genera plantarum Floræ germanicæ. XI. Fasc.
- Fries, E., Lichenographia Europæa reformata. Lundæ 1831.

- Gray, S. F., *A natural arrangement of British plants.*
London 1821. 2 Bd.
- Hornemann, J. W., *Danck oekonomisk Plantelære.* Kbh. 1821
—37. 2 Bd.
- Linné, C., *Species plantarum ed. Willdenow.* Berol.
1797—1824. XI Voll.
- Martius, R. F. Ph., *Planternes Metamorphose,* overs. af
S. Dreier. Kbh. 1840.
- Reichenbach, L., *Flora Germaniæ excursoria.* Lips.
1830. 3 Bd.
- Rousseau, J. J., *Botanik for Fruentimmer,* overs. af D.
Wolff. Kbh. 1789.
- Romer, J., *Versuch eines Wörterbuchs der botanischen Ter-
minologie.* Zürich 1815.
- Wahlenberg, G., *Flora Svecica.* Ups. 1831—33.
2 Bd.
- Vahl, Mart., *Enumeratio plantarum, vel ab aliis, vel
ab ipso observatarum, cum earum differentiis, sy-
nonymis selectis et descriptionibus succinctis.* Hav-
niæ 1804—5. 2 Voll.
- Willdenow, C. L., *Anleitung zum Selbststudium der Botanik.*
Berlin 1804. M. Kupff.

- Kniphosius, *Herbarium vivum,* XII Ceut. Hal. 1763.
- Sceleta, Vegetabilium.* Fasc. I.
- Curiositéz de la nature et de l'art sur la vegetation
ou l'agriculture et le jardinage dans leur perfec-
tion,* par Mr. l'abbé de Vallemont, à Bruxelles 1715.
2 Voll.

m. Naturhistorie.

- Bechstein, J. M., Kurzgefaßte, gemeinnützige Thiergeschichte des In- und Auslandes. Leipzig 1794. 4 Bd.
- Getreue Abbildungen naturhistorischer Gegenstände. Nürnberg. 1793—1802. 4 Bd. illum. Kupff.
- Bronn, System der urweltlichen Conchylien. Heidelberg. 1824.
- Blumenbach, J. F., Handbuch der Naturgeschichte. Götting. 1814.
- Buffon et Daubenton, Histoire naturelle generale et particuliere avec la description du Cabinet du Roi, à Paris 1749—67. 15 Voll. 4. avec figg.
- Burdach, R. F., Die Physiologie als Erfahrungswissenschaft. Leipzig 1826—30. 3 Bd.
- Dreier og Bramsen, Lærebog i Naturhistorien for Skoler. Kbh. 1840.
- Fabricius, Otho, Fauna Groenlandica. Haun. et Lips. 1780.
- Funke, C. Ph., Naturgeschichte und Technologie. Braunsch. 1790—92. 3 Bd. mit Anhang.
- Gräfe, Dr., Naturgeschichte der drei Reiche. Berl. 1841. 2 Bd.
- Krøyer, H., Naturhist. Tidsskrift. Kbh. 1837—41. 3 Bd.
- Martinet, J. F., Catechismus der Natur, übersetzt von Ebert. Leipzig 1779—82. 4 Bd.
- Melchior, Dr., Den danske Stats og Norges Vatteddyr. Udg. af S. Zahle. Kbh. 1834. M. Kbb.
- Mohr, Forsøg til en islandsk Naturhistorie. Kbh. 1786.
- Müller, O. T., Animalcula infusoria fluviatilia et marina. Haun. 1786. Qv.
- Nöfel, A. J., Insectenbelustigung. Nürnberg. 1746—55. 4 Th.
- Schinz, H. N., Naturgeschichte und Abbildungen der Säuge-thiere. Zürich 1824. 2 Bd. Fol.

- Schjødte, J. C., *Genera og Species af Danmarks eleutherata*. Kbh. 1841. M. Kbh.
- Schouw og Eschricht, *Afbildninger af mærkv. Dyr og Planter*. Kbh. 1835—42.
- Steenstrup, Joh. Sap. Sm., *Om Forplantning og Udvikling giennem verkende Generationskræfter*. Kbh. 1842.
- Stein, Chr. G. D., *Handbuch der Naturgeschichte*. Dritte Aufl. Leipzig 1824. 2 Th. M. Kupff.
- Swammerdam, *Bibel der Natur*. Leipzig 1752. Fol.
- Wilmsen, G. B., *Handbuch der Naturgeschichte*. Berlin 1831. 3 Bd.
- Wünsch, C. C., *Briefwechsel über die Naturproducte*. Leipzig 1781—87. 2 Bd. M. ill. Kupff.

n. Landoekonomie.

- Veterinarius, *oder Unterricht von der Behandlung der Pferde und des Hornviehs*. Gotha 1779. 2 Bd.
- Anvisning, *hvoreledes de kunstige Græsarter bør dyrkes i Sjælland*, forfattet af en Engellmand. Viborg 1779.
- Lesebuch für des Landvolk. Dwedlinb. 1779—80. 2 Bd.
- Oluffen, *Lærebog i den danske Landoekonomie*.

o. Lægevidenskab.

- Bichat, *Undersøgelse om Liv og Død, et frit Udtog med Anmærkninger ved J. D. Herholdt og C. G. Rafn*. Kbh. 1802.
- Buchan, W., *Domestic Medicin, with observations concerning Seabathing, and of the use of the mineral waters. The twenty-first edition by A. P. Buchan*. London 1813.
- Hufeland, Christoph. Willh., *Die Kunst das menschliche Leben zu verlängern*. Jena 1797.

Stælderup, Mich., Anatomiske physiologiske Forelæsninger for Anthropologer. Kbh. 1807.

Tissot, C. I., De l'influence des passions de l'ame dans les maladies, et des moyens d' en corriger les mauvais effets. à Paris 1798.

p. Den rene Geographie.

Grundtrækkene af den rene Geographie. Kbh. 1833. (Trykt som Manuscript).

Berghaus, H., Die ersten Elemente der Erdbeschreibung. Berlin 1830.

Rammer, G. v., Beschreibung der Erdoberfläche. Berlin 1830.
— Lehrbuch der allgemeinen Geographie. Leipzig 1832.

Villaume, Ledetraad til at oversee Stædernes Beliggenhed ved Gloderne i Europas Fastland. Kbh. 1829.

Core, Die neuen Entdeckungen der Russen zwischen Asien und America, nebst der Geschichte der Eroberung Sibiriens, und des Handels der Russen und Chineser. Aus dem Englischen übersetzt. Frankf. 1783. M. Kupff.

Falkenstein, G., Geschichte der geographischen Entdeckungen, von der ältesten Zeit bis 1819. Dresden 1828. 5 Bd.

History of the voyages and discoveries made in the North Transl. from the german of I. R. Forster. London 1786. 4. with. maps.

Lasitau, J. F., Histoire des decouvertes et de conquestes des Portugays dans le nouveau monde. Paris 1733. 2 Voll. 4.

Sprengel, M. Chr., Geschichte der wichtigsten geographischen Entdeckungen bis zur Ankunft der Portugiesen in Japan 1542. Zweite Aufl. Halle 1792.

q. Politisk og statistisk Geographie, Topographie
og Ethnologie.

Berghaus, H., Annalen der Erd-Völker- und Staatenkunde.
Berlin 1832. 6 Bd.

Beiträge zur Völker und Länderkunde von M. C. Sprengel
und G. Forster. Leipzig 1790—97. 13 Bd.

Beiträge zur Kenntniß vorzüglich des Innern von England
und seiner Einwohner. Leipzig 1791. 16 Th.

Bing, L. H., Beskrivelse over Norge, Island, Færøerne
samt Grønland. Kbhvn. 1796.

Topographisk Journal over Norge. Christiania 1792—97.
21 Hæfter.

Borhek, A. G., Erdbeschreibung von Asien. Düsseldorf
1792—94. 3 Bd.

Brookes, R., The general Gazetteer, or compendious
geographical Dictionary. London 1797. Illustr.
by maps.

Bruno, B. J., Die außereuropäische Geographie von Asien,
Afrika, Amerika und Australien. Berlin 1805.

Darby, W., View of the United States, historical,
geographical and statistical. Philadelphia 1828.
Illustr. with maps.

Ebel, J. G., Schilderung der Gebirgsvölker der Schweiz.
Leipzig 1798—1802. m. Kupff.

Falk, J. P., Beiträge zur topographischen Kenntniß des
Russischen Reichs. Petersb. 1785. 3 Bd. Ov. m. Kupff.

Gaspari, A. Chr., Allgemeine Einleitung in die Geographie.
Weimar 1802.

— Lehrbuch der Erdbeschreibung zur Erläuterung des neuen
methodischen Schulatlasses. Weimar 1806. 2 Bd.

- Gerle, W. N., Prag und seine Merkwürdigkeiten. Prag 1805. m. K.
- Hartmann, J. M., Erdbeschreibung und Geschichte von Afrika. Hamb. 1799.
- Hesselberg, P. N., Esterretninger angaaende Strømsø By. Christiania 1780.
- Høft, G., Esterretninger om Marokos og Fes. Kbhvn. 1779. Dyt. m. Kobb.
- Kofoeds geographiske Haandbog, omarbejdet af Ingerslev. Kbhvn. 1831.
- Kraft, J., Topographisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge. Christiania 1820. 1 D.
- Kutscher, F. J., Amerika nach seiner ehemaligen und jetzigen Verfassung. Schleswig 1802. 2 Bd.
- Löschin, G., Danzig und seine Umgebungen. Danzig 1836.
- Merkel, G., Die Letten, vorzüglich in Liefland, am Ende des philosophischen Jahrhunderts. Leipzig 1797.
- Milling, J. G., Statistisk geographisk Haandbog. Odense 1819. 2 Bd.
- Niebuhr, C., Beschreibung von Arabien. Kopenh. 1772. m. Kupff.
- Petri, J. Ch., Estland und die Esten, oder historisch, geographisch, statistisches Gemälde von Estland. Gotha 1802 3 Bd. m. Kupff.
- Reichard, guide des voyageurs en Italie et en Suisse. Wismar 1819.**
- Reinegg's historisch-topographische Beschreibung des Kaukasus. Gotha 1796—97. 2 Bd.
- Stael-Holstein, A. de, Lettres sur l'Angleterre. Paris 1825.**
- Tirol, historisch, statistisch, topographisch beschrieben. Innsbruck 1827. m. Ch. und Kupff.

Tuneld, E., Geographie öfver Kungariket Sverrige.
Stockholm 1794.

Tiefenthaler, J., Historisch und geographische Beschreibung von
Hindustan. Berlin 1785. m. Ch.

Ukert, F. A., Vollständige und neueste Erdbeschreibung der
Nordhälfte von Afrika, mit einer Einleitung zur Statistik
dieser Länder. Weimar 1824.

Wahl, G., Pragmatisch-geographische, physische und statistische
Schilderung und Geschichte des persischen Reichs. Leip-
zig 1795.

Zedlig, Freih. v., Statistik von Preussen. Berlin 1828—30.
3 Bd.

Landt, J., Forsøg til en Beskrivelse over Færverne. Kbhvn.
1800. m. Kobb.

Niemann, A., Handbuch der schleswigholsteinischen Landes-
kunde. Schleswig 1799.

Skougaard, P. N., Beskrivelse over Bornholm. Kbhvn. 1804

Sterm, S., Statistisk, topographisk Beskrivelse over Riiben-
havns Amt. Kbhvn. 1839.

— Statistisk topographisk Beskrivelse over Riibenhavn. Kbhvn.
1839. m. K.

Tregder, C. H., Haandbog for Rejsende i Kongeriget Dan-
mark og Hertugdømmene Slesvig, Holsteen, Lauenborg.
Kbhvn. 1824. m. K.

Reisebeskrivelser.

Abrégé de l'histoire générale des voyages. Conte-
nant ce qu'il y a de plus remarquable, de plus utile
et de mieux avéré dans les pays où les voyageurs

ont pénétré; les mœurs des habitans, la religion, les usages, arts et sciences, commerce, manufactures; enrichie de cartes géographiques et de figures, à Paris 1780—86. 23 Voll.

Acerbi, J., Reise durch Schweden und Finnland bis an die äußersten Gränzen von Lappland, aus dem Englischen übers. von Ch. Weyland. Berlin 1803. m. Kupff.

Andersen, En Digtets Bazar. Kbh. 1840.

Arndt, C. M., Reise durch Schweden im Jahr 1804. Berlin 1806. 2 Bd.

Arvieux, Beretninger om Constantinopel, Syrien, Palästina, Egypten, Barbariet, overs. af N. Jonge. Kbhvn. 1759—64. 6 Bd.

Baillie, M., Lisfabon in den Jahren 1821—23. Aus dem Englischen. Stuttg. 1811. 2 Bd.

Bartholdy, J. L. S., Bruchstücke zur näheren Kenntniß des heutigen Griechenlands, gesammelt auf einer Reise 1804. Berlin 1805. 1 Th.

Batthyani, B., Reise durch einen Theil Ungarns, Siebenbürgens, der Moldau og Buccovina, 1805. Pest 1811.

Beaufort, J., Karamanien oder Beschreibung der Seefüste von Klein-Asien. Aus dem Englischen übers. von J. A. Ukert. Weimar 1821.

Bourgoing, I. F., Voyage en Portugal. Paris 1799. avec une charte. 2 Voll.

— Neue Reisen in Spanien 1782—93. Mit Zusätzen und Verbesserungen, übers. von Ch. A. Fischer. Jena 1789—1800. 3 Bd. Mit Charte, Pl. und Kupff.

Braam Houckgeest, A. G. v., Reise der Gesandtschaft der holländisch-ostindischen Gesellschaft an den Kaiser von China 1794—95. Leipzig 1798. 2 Th.

Buch, L. v., Reise durch Norwegen und Lappland. Berlin 1810. 2 Bd.

Briefe eines Engländers auf seiner Reise nach Berlin, Dresden, Wien, Haag, Rom, Neapolis. Frankf. 1780.

Cella, P. della, Reise von Tripolis an die Gränzen von Egypten 1817. Aus dem Italienischen. Weimar 1821.

Coxe, W., Briefe über die Schweiz. Zürich 1781—92. 3 Bd.

Fortis Reisebeschreibung von Dalmatien. Aus dem Italienischen. Bern 1797. Mit Charten und Kupff.

Franklin, J., Zweite Reise an die Küste der Polarmeeres in den Jahren 1825—27. Aus dem Englischen. Weimar 1829. M. Ch.

Frazer, J. B., Reise nach und in Chorasän 1821—22. Aus dem Englischen. Weimar 1828. 1 Th.

Funch, J. Ch. W., Syv Ar i Nordgrönland. Viborg 1840.

Garnett, Th., Reise durch die Schottischen Hochlande und einen Theil der Hebriden. Aus dem Englischen übers. und vermehrt von L. Th. Rosgarten. Lübeck 1802. 2 Bd.

Gell, W., Itinerary of Greece, containing one hundred routes in Attica, Boeotia, Phocis, Locris and Thessaly. London 1819.

Gilpins, W., Reise durch Westengland und durch die Insel Wight. Aus dem Englischen. Leipzig 1805.

Hornemann, Fr., Tagebuch seiner Reise von Cairo nach Murzuck, der Hauptstadt des Königreichs Fessän in Afrika. Weimar 1802. M. Ch.

Isert, P. C., Reise nach Guinea und den Caribäischen Inseln in Columbien. Nebst Anhang von meteorologischen Beobachtungen. Copenh. 1788.

Johnson, S., Reisen nach den westlichen Inseln bei Schottland. Aus dem Englischen. Leipzig 1775.

- Kinnaird, James Bruce v., Reisen zur Entdeckung der Quellen des Nils 1768—73. Uebers. von J. J. Volkmann, mit Vorrede und Anmerk. von Blumenbach. Leipz. 1790. 5 Bd. m. Kupff.
- Kinneir, M., Reise durch Klein-Asien, Armenien und Kurdistan 1813—14. Aus dem Englischen von F. A. Ukert. Weimar 1821.
- Klaproth, Jul. v., Reise in den Kaukasus und nach Georgien 1807—8. Halle 1812—14. 2 Bd. m. Kupff.
- Lükner, C. G., Reisen durch England unternommen von Warner. Leipzig 1803. 2 Th.
- Linf, H. F., Bemerkungen auf einer Reise durch Frankreich, Spanien und vorzüglich Portugal. Kiel 1801. 2 Th. m. Kupff.
- Michaux, F. A., Voyage à l'ouest des monts alleghans dans les états de l'Ohio, du Kentucku et du Tennessee, et retour à Charlestown par les hautes Carolines. Paris 1804.
- Millin, A. L., Voyage en Savoie, en Piemont, à Nice et à Gênes. Paris 1816. 2 Voll.
- Molbeck, Chr., Breve fra Sverrig i Aret 1812. Kbhvn. 1814—17. 3 Bd.
- Montague, C. W., Nachrichten von ihm mit Anmerkungen über Sitten und Gebräuche des Morgenlandes. Leipzig 1779. 2 Th.
- Munsen, Tagebuch einer Reise nach dem südlichen Theil von Norwegen 1788. Hamburg 1789.
- Möhl, C. G., Breve fra Indien, medens Forf. var Præst i Tranquebar. Kbhvn. 1840.
- Nemnich, Pf. A., Neueste Reise durch England, Schottland und Irland, hauptsächlich in Bezug auf Producte, Fabriken und Handlung. Tübingen 1807.

Niebuhr, G., Reisebeschreibung nach Arabien und andern umgebenden Ländern. Copenh. 1774—78. 2 Bde. Dv. m. Ch. und Kupff.

Olassen, Gg. und Biarne Povelsen, Reise durch Island, veranstaltet von der Königl. Societät der Wissenschaften in Kopenhagen. Aus dem Dänischen übers. Koph. 1774—75. 2 Bde. Dv. m. Ch. und Kupff.

Pallas, P. S., Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reiches, in einem ausführl. Ausz. Frankf. 1776—78. 3 Bde. m. Kupff.

— Bemerkungen auf einer Reise in die südlichen Statthalterschaften des Russischen Reiches 1793—94. Leipz. 1801. 2 Bde. Dv. m. ill. Kupff.

— Physisch-topographisches Gemälde von Taurien. Peteröb. 1796.

Paolo, M., Reise in den Orient 1272—1295. Nach den vorzüglichsten Originalausgaben verdeutscht und mit einem Commentar, begleitet von Felix Peregrin. Leipz. 1802.

Park M. Mungo, Voyage dans l'interieur de l'Afrique 1795—97. Hamb. 1800. 2 Tom.

Parrot, J., Reise in die Krym und den Kaukasus. Berlin 1815. 2 Bde. M. Ch. und Kupff.

Pottinger, H., Reisen durch Beloochistan und Sinde. Aus dem Engl. Weimar 1817. M. Ch.

Pouqueville, F. C. H. L. Voyage en Moreé, à Constantinople, en Albanie etc. 1798—1801. Paris 1805. 3 Voll. avec Cartes et figures.

— Voyage de la Grèce avec cartes, vues et figures. 2me Edit. Paris 1826—27. 6 Voll.

Profesch, A. v., Erinnerungen aus Aegypten und Kleinasien. Wien 1829—30. 2 Bde.

Salt, H., Voyage en Abyssinie 1809—10. Traduit de

- l'Anglais* par P. F. Henry. 2 Voll. Avec Atlas, Plans, Inscriptions, Vues etc.
- Saaby, H. G., Brudstykker af en Dagbog holden i Gronland 1770—1778. Odense 1816.
- Schubert, J. W. v., Reise durch das südliche und östliche Schweden 1817. Leipzig 1823. M. K. und Ch.
- Tozzetti, J. L., Reisen durch verschiedene Gegenden des Großherzogthums Toskana. Leipzig 1787. 2 Th.
- Thunberg, C. P., Reise durch einen Theil von Europa, Afrika, Asien, hauptsächlich in Japan 1770—79. Aus dem Schwedischen von Chr. H. Großkurd. Berlin 1792—94. 2 Th.
- Vancouver, G., A voyage of discovery to the North Pacific Ocean and Round The World 1790—95. London 1798. 3 Voll. Qv.
- Weld, I., Travels through the states of North-America. 1795—97. London 1800. 2 Voll.
- Wollstonecraft, Mary. Letters written during a short residence in Sweden, Norway and Denmark. London 1796.
- Volney, C. F., Voyage en Syrie et en Egypte. 1783—85. Troisieme Edit. Paris 1800. 2 Voll. Av. figg.

Gottl. Heinr. Stuck's Verzeichniß von ältern und neuern Land- und Reisebeschreibungen. Halle 1784.

Skoolefterretninger.

Lærerne.

De tvende sidst ansatte Lærere, Adjunct Hansen og Lund, bleve, ved sidste offentlige Skolehøitid, indsatte af Rector med en latinſk Tale. Iøvrigt er Personalet det ſamme ſom forrige Aar, med Undtagelſe af Syngelæreren. Da nemlig den hidtilværende Syngelærer, Organift Braaſe, paa Grund af Alderdom og Svagelighed, anſøgte om at erholde Muſiklærer Wiberg conſtitueret ſom ſin Vicarius ved Kirkemuſikken, indrømmede den Kongelige Univerſitetsdirection ham det ſamme med Henſyn til Sangunderviisningen i Kathedralskolen. Og ſaaledes har denne Underviisning været ledet af Hr. Wiberg ſiden 4de Marts d. A.

Disciplene.

Antallet, ſom fordeelt i 4 Classer, indſtiller ſig til foreſtaaende offentlige Examen, er 32.

Til Skolen indmeldtes i dette Aar:

Jenseniſus Johansen, Søn af Klokker og Chorfanger Johansen i Raſtkov.

Rasmus Møller, Søn af Magiſter, Stiftsprovſt Møller til Thorkildſtrup paa Falſter.

Boul Martin Møller, Broder til sidstnævnte.

Johannes Emil Wiberg, Søn af constitueret Syngelærer ved Cathedralskolen, Hr. E. E. Wiberg.

Peter Nissen, Pleiesøn af Enkemadame Nissen til Budderupgaard paa Falster.

Lars Simon Hansen, Søn af Forvalter F. Hansen ved Grevskabet Knuthenborg paa Lolland.

Theodor Johan Fog, Søn af Pastor J. L. Fogh i Stubbe-
fiøbing.

Bjarne Gudmundsen, Søn af Pastor Gudmundsen til Gloeslunde paa Lolland.

E. Nissen, Søn af Postexpediteur Nissen i Lunden i
Dithmarsken.

Til Universitetet agtes, om Gud vil, i tilstundende Ef-
teraar dimitterede:

Joh. Christopher Holdt, Søn af afdøde Pastor Søren
Hagerup Holdt til Sandby Menighed paa Lolland.

Son Collet Christen Rosen, Søn af Pastor Rosen til
Baaelse paa Falster.

Casper Wilhelm Roussing, Søn af afdøde Kammerraad,
Byfoged Roussing i Stubbefiøbing.

Bernhard August Lunddahl, Søn af Kjøbmand J. Lund-
dahl i Maribo.

Jochum Emil Hansen, Søn af Kjøbmand, Giæstgiver Han-
sen i Saxfiøbing.

Beneficiarier og Gratister.

Til at nyde godt af Skolens Beneficier i indeværende
Aar, har den Kongelige Direction under 2den Decbr. sidstl.
udnævnt følgende:

Til høieste Stipendium 50 Rbd.

Joh. Christoph. Holck, Caspar Vilh. Rousing, Joh. Peter Oluf Korff, af øverste Klasse.

Til mellemste Stipendium 35 Rbd.

Jon Collet Christen Rosen, Joh. Sørensen Lindemann, Theodor Dahlstrøm, Frants Priergaard Hansen af øverste Klasse; Axel Krestensen og Joh. Hartvig Kiødt af tredie Klasse.

Til laveste Stipendium 20 Rbd.

Jochum Hansen og Ludv. Fr. Stürup af øverste Klasse; Edv. Eidenius Boie og Ludvig Blicher af tredie Klasse.

Til fri Skolegang:

Bernh. Aug. Luddahl og D. W. Rosendahl af øverste Klasse; P. Jacob Svane Garde, Jørgen Biering, Thorvald Didrik Klein, J. Johansen af tredie Klasse og Adolph Mohr af første Klasse.

En trængende Student understøttedes med 50 Rbd.

Desuden ere de tvende Cathedral-skolen tillagte Portioner af det Moltkeffe Legat, hver paa 40 Rbd. aarlig, ved den nuværende Legatbestyrer, Hs. Excell. Greve N. B. af Moltke til Bregentved, tilstaaede Caspar Wilhelm Rousing af fjerde og Hartvig Kiødt af tredie Klasse.

Omfanget af det, som i indeværende Skoleaar er læst eller repeteret.

R a t i n.

I Klasse. Øverste Partie, Borgens Læsebog forfra til den 21de Fabel; samt fra Pag. 38 til Pag. 76. Madvig's Grammatik fra Bøiningslæren til

Bag. 137; og i Syntaxis forfra til Bag. 231. Andet Partie, Borgens Læsebog forfra til den 21de Fabel og Madvig's Grammatik, Bøiningslæren. Latinske Exempler og Stile skreves tre Gange ugentlig.

II Klasse. Cæsar de bello Gallico de 2 første Bøger. Madvig's Grammatik til andet Afsnit i Syntaxen. Den Nederste, anden Bog af Cæsar og det samme i Madvig's Grammatik. Stil skreves tre Gange ugentlig.

III Klasse. Terentii Andria, Sallust. Bell. Jugurth. C. 1—55, Cæsar Bell. Gall. IV. L., Cic. Orat. Philipp. I-II. Hele Madvig's Grammatik, undtagen Metrik. Stil skreves tre Gange ugentlig.

IV Klasse. Dimittenderne angive: Livius Lib. 21-22., Cæsar de bello Gallico, En de 3 sidste, Andre de 4 første Bøger. Sallust. Bell. Catilinar et Jugurth., Cicero de officiis 3 Bøger, Oratio pro Sext. Roscio, pro lege Manilia, Oratt. 4 in Catilinam, Horatius, 2 Bøger af Oderne, Epistlerne og ars poetica, Virgilius, 5 Sange af Æneiden, Ovidius, 2 Bøger af Metamorphoses, Juvenal, 1 Satire. De Dvrigte: Livius Lib. 21—22, Cicero Qvæst. Tusc. Lib. III. Horatius Epist. 1—2 Bog; Virg. Æn., 2 og 4 Sang. — I denne Klasse er hele Madvig's Grammatik gienemgaaet og Stil skreven tregange ugentlig. Dgsaa ere Bøiesens Antiquiteter læste og noget af Senecas mindre Afhandlinger extempore oversat.

G r æ s k.

- II Klasse. De Øverste læste nogle Stykker af første Cur-
sus i Bloch's Læsebog og Langes Grammatik
til Verba paa $\mu\zeta$. Den Nederste: Declinatio-
nerne i samme Lærebog.
- III Klasse. Øverste Partie læste Herodots 9de Bog samt
Odysseens 4, 5, 6, 7, 8 Sang. Mellems-
te Partie: det samme i Herodot, Johannes Ev.
og Apostlenes Gierninger, 6te Sang af Odys-
seen og 1 Sang af Iliaden. Nederste Partie:
det samme i Herodot, Johannes Evang. og
12 Capp. af Apostlenes Gierninger. — I
Langes Grammatik læstes noget af Syntaren
og repeteredes Formlæren.
- IV Klasse. Dimittenderne læst eller repeteret: Johannes
Evangelium, Apostlenes Gierninger og Petri
Breve, Herodots 2den og 9de Bog, Plutarch's
Camillus, Xenophons Memorabilia, 2 Bøger,
Epiktets Enchiridion, En 5, de Andre 2 Sange
af Iliaden, En 16, de Andre 12 Sange af
Odysseens. De Øvrige: Epiktet, Plutarch's
Camillus, 2den Sang af Iliaden og 5, 7,
8, 9, 10 Sang af Odysseens. — Wisens
Antiquiteter.

H e b r æ i s k.

- III Klasse. Øverste Partie læste Genesis fra 8 til 17
Cap. Nederste Partie: Genesis de 3 første
Cap. Hele Classen: det Vigtigste af Lind-
bergs Grammatik.

IV Klasse. Dimittenderne angive Genesis, Ruths Bog og 10 Psalmer. De Dvrigte: Genesis de 31 første Capp.

D a n s k.

Brugtes samme Fremgangsmaade i alle Classer som sidst. I de nederste Classer foredroges og læstes Meyers Grammatik.

R e l i g i ø n.

- I Klasse.** Øverste Partie læste og repeterede Valles Lærebog forfra til Pligterne mod os selv, Herslebs større Bibelhistorie de 4 første Perioder af det Gl. Testamente. Nederste Partie: de første Capitler i Valles Lærebog og Thonboes Bibelhistorie til Dommerne.
- II Klasse.** Øverste Partie repeterede og læste Valles Lærebog til Pligterne mod os selv, Herslebs større Bibelhistorie, de 4 første Perioder. Den Nederste: Valles Lærebog, de 4 første Capp., Herslebs større Bibelhistorie, Indledningen og første Periode.
- III Klasse.** Første Partie: Fogtmanns Lærebog fra § 47 til § 115. Andet Partie: samme Lærebog forfra til § 71. Tredie Partie: fra § 25 til § 59. Herslebs større Bibelhistorie læste øverste Partie det Nye Testamente. Andet Partie: det Gl. Testamente. Tredie Partie: det Gamle Testamente til de prophetiske Bøger.
- IV Klasse.** Dimittenderne: hele Fogtmanns Lærebog og hele Herslebs større Bibelhistorie. De andre Fogtmanns Lærebog 1, 3 og 4 Cap. og Herslebs

større Bibelhistorie, hvoraf de Nederste dog kun angive de 5 første Perioder af det Gl. Testamente og det Ny Testamente til Apostlenes Historie.

H i s t o r i e.

- I-II Klasse.** Øverste Partie: Bohrs gamle Historie. Nederste Partie: samme Lærebog indtil Kampen ved Thermopylæ.
- III Klasse.** Hele den gamle Historie efter Kosod og Middelalderens (476—1517) Frankrig, Spanien, Portugal, Nederlandene, Schweiz, det græske Keiserdømme, Arabien og Tyrkiet.
- IV Klasse.** Dimittenderne repeterede og angive Fædrelandets Historie efter Kosod og Allen, Verdens Historie efter Kosod, hvortil ere fæiede nogle Tillæg. — De Øvrige læste Kosods Verdenshistorie Middelalderen (476—1517) og i Tidrummet mellem 1517—1789, Frankrig, Engelland, Portugal, Nederlandene og Tydskland. Allens Danmarks Historie, Middelalderen til 1517. De Øldre repeterede desuden hele den gamle Historie efter Kosod.

G e o g r a p h i e.

- I-II Klasse.** Øverste Partie: Belschows Lærebog forfra til Nederlandene. Nederste Partie: samme Bog fra Rusland til Nederlandene.
- III Klasse.** Belschows Lærebog Indledningen samt Asien, Afrika, Amerika, Australien.
- IV Klasse.** Dimittenderne: Europa efter Jørgerslev, de andre Verdens Dele efter Belschow. De Øv-

rige: Asien, Afrika, Amerika, Australien efter Velschow; Frankrig, Spanien, Portugal, Helvetien efter Jørgensen.

Arithmetik.

- I-II Klasse. Reguladetri i hele og brudte Tal, omvendt og sammensat, Procent=Regning, Decimalbrøk, Bogstavregning.
- III Klasse. Ursins Arithmetik til § 72. Desuden Ligningerne af første Grad og øverste Partie tillige Kvadrat og Kubikrodens Behandling.
- IV Klasse. Dimittenderne: hele Ursins Arithmetik med enkelte Tillæg. De Øvrige: samme Lærebog fra § 66 til § 122.

Geometrie.

- III Klasse. Ursins Lærebog forfra til § 100.
- IV Klasse. Dimittenderne: Ursins Lærebog hele første Deel med nogle Tillæg. De Øvrige: samme Lærebog fra § 100 til § 147.

T y d s k.

- I-II Klasse. Det øverste Partie, Rungs Lærebog forfra til Sagen aus dem Riesengebirge; de nederste fra Pag. 79 til samme Grændse. Declinationerne og Conjugationer efter Meyer.
- III Klasse. Rungs Lærebog for Mellemklasser fra Pag. 202—263 — fra Pag. 315—353 — fra 371 til Enden. I Grammatikken hele Formlæren.
- IV Klasse. Baade af Dimittenderne og de øvrige ere læste forskjellige Skrifter. F. Ex. Hiorths Lærebog,

Das Leben Joh. Hufens, W. Alexs Wanderrungen in Süden, Moriz Reisen in Italien, Carus Reise nach Paris, Schwab die schönsten Sagen des classischen Alterthums, Meisners historiske Vergleichen, Meisners Masaniello, Mogle Bind af Schillers Tragoedier og hans Geschichte des 30ährigen Krieges, Gothe Hermann und Dorothea, Iphigenia, Clavigo, Gög von Verlechnen, Liedges Uraania o. s. v. En tydsk Stil skrevet hver Uge.

F r a n s k.

- I-II Klasse.** De 14 første Fabler i Bierings Læsebog og Formlæren efter Borrings Grammatik.
- III Klasse.** Borrings Læsebog for Mellemklasser forfra til Pag. 55, samt fra Pag. 151 til Pag. 153. Formlæren efter Borrings Grammatik.
- IV Klasse.** Bug Jargal par Victor Hugo, Napoleon en Egypte par Barthelemy, Montesquieu sur la grandeur des Romains et de leur decadence. De Nederste læste dog kun Montesquieu fra Cap. 14 til Enden og den første Halvdeel af Bug Jargal.

N a t u r h i s t o r i e.

- I-II Klasse.** Dyrriget efter Kroyers lille Lærebog.
- III Klasse.** Samme Afdeling efter samme Lærebog.
- IV Klasse.** Giennemgaaet hele Lærebogen.

E n g e l s k.

Foruden et Par Ikkestuderende have de faa, som gave sig af dermed, læst de 14 første Fabler efter Maribos Læsebog og giennemgaaet Formlæren efter Maribos Grammatik.

Da den nye Timetabel for nylig er indsendt til Approbation, saa meddeles den endnu ikke her. Og da i de specielle Fag samme Methode i alt Væsentligt følges, og samme Subsidiarier bestandig anvendes, som i afvrigte Skoleprogram er anstuet, saa er Dmtalen derom denne gang anset for overflødig. Med Fremgangen i det Hele kunde vi vel være tilfredse, og naar fortrinlige Evner understøttede den i Almindelighed stadige Flid, saa havde vi skielig Grund til Glæde over vort Arbeide og Taknemmelighed mod Forsynet, som skienkede det Fremme; skiondt altid mere i de lavere Classer, end hvor Omfanget af det, der skal læres, begrundes og huskes er størst. Men de vel begavede Disciple, ere til alle Tider altfor faa, og om vi i denne Henseende her havde mere at beklage os over end andre, tør jeg ikke sige; dog kunde jeg ikke undlade at erindre derom for dem, som ubekjendte med Forholdene, muligen vente mere baade af Disciple og Lærere, end Billighed vel kan tilstøde. Mange have allerede tidligere forladt Skolen, fordi de savnede det rette indre Kald til Studeringer. At nøde flere dertil, som arbeide med utrættelig Flid, om og stundom invita Minerva, naar det er Forældrenes høieste Ønske og deres egen eneste Attraa, at de kunne naae Universitetet, forekommer mig, efter min Følelse, baade ukiærligt og betænkeligt, al den Stund Skolen ikke blot skal danne egentlig lærde Videnskabsmænd, men ogsaa forberede mindre vel Udrustede, til de forskiellige Livets Stillinger, der fremfor Alt, foruden almindelig Dannelse, kræve Flid, Trofast, Orden, Udholdenhed og en samvittighedsfuld Røgt af paaliggende Pligter. Og det tyktes mig derfor, at man gierne i Almindelighed kan detestere Stumperi og Middelmaadighed, uden at tabe denne Omstændighed af Sie. Thi de moraliske Egenskaber blive dog baade for Ungre og Ældre stedse de vigtigste, og dette tør vel saa lidet i vore Dage, som til nogen Tid, oversees. Ja vare de gode

Hoveders Antal det overveiende, da var Skolemanden lykkelig og Balget ikke saa vanskeligt. Men saa yderst besværligt og tilsyneladende lidet lønnende Arbeidet med de mindre gode Anlæg er, tør dog neppe den offentlige Lærer, af hvilkensomhelst Bevæggrund, undslaae sig for samme, naar han i Provindserne, (hvor Udgangen til privat Dimission er saa høist vanskelig for Ubemidlede), levende tænker sig ind i omhyggelige Forældres Stilling, naar han hos Lærlingen finder Lyst og Arbeidsomhed, og erindrer det Regnskab, han selv ikke blot her men hidsæt har at aflægge.

Idet vi derfor troligen stræbe at tilveiebringe et muligt rigt Kundskabsstof, saavidt de forskiellige Individualiteter ville tillade det; idet vi stræbe at forene Grundighed i de Unges Indsigt med en muligt forstandig og aandig Opfattelse, og at fremme denne ved alle de Midler, som staae til vor Raadighed; — saa troe vi tillige at opfylde vor Forpligtelse mod Fædrelandet og de Forældre, der betroe os deres Kiæreste til Underviisning og Dannelse, idet vi fremfor noget ogsaa stedse søge at vække hos dem levende Sands for Reenhed ved Alt, Orden i Alt, streng Benyttelse af Tiden, Omhyggelighed i Forberedelsen til og Udførelsen af hvilketsomhelst Arbeide og henføre dette sidste til den ubestikkelige Dommer i Enhvers egen Barm; idet vi søge at bringe Kundskaben til at gennemtrænge og forædle Sielen; søge at bygge enhver Stræben paa Ures frygt for det høieste Væsen og Agtelse for Samfundets Love, og fremkalde Ydmyghed for Gud og Bødselighed mod Mennesker; søge at fremelske og nære Sanddrøhed, Redelighed, et fiærligt, selvfornektende Sind, forenet med Underkastelse under enhver Pligt. Ligesom vi derved arbeide for at tilveiebringe Harmonie i alle Sieleevnernes Udvikling, haabe vi, og hvis vor ufortrødne Stræben, under den Ufuldkommenhed, hvoraf enhver menneskelig Virksomhed lider, nogenlunde maa lykkes,

derved at lægge den Grund, hvorpaa alt Godt, i enhver Retning for Fremtiden kan støttes og hvile. Og dertil give Himlen sin Betsignelse! Thi det behøver ikke at gjentages, hvad der er almindelig erkjendt: at det Sande, det Skønne, det Gode er et helligt Trifolium, hvoraf intet Blad kan af-rives, og at det sidste ene giver de andre deres rette Værd og høiere Indvielse. Og i det saameget, som med stor Au-strængelse i Skolen lærtes, for at befordre den formale Dan-nelse, senere glemmes eller træder tilbage; trøste vi os med det Haab, at den der modtagne Aandsretning idetmindste skal blive, som Sielens egentlige Eiendom, og bære sin Frugt i Livet.

Saavidt Tid, Alder og øvrige Omstændigheder gjøre det muligt, er det da og vor stadige Bestræbelse, at aabne Diet for Naturens Storhed og Konstens Herlighed. Og for at binde Hiertet end mere til Nationalhistoriens og Fædrelandets Ypperste, er Skolens store Forsal prydet med et Galleri af Danmarks meest fortiente Mand i Krig og Fred, (forsaa-vidt de ved Gravstikken ere forevigede), paa det at de Unge ogsaa ved det daglige Syn af dem, usformærkt maae ledes til at erkjende, hvilke Egenskaber og Mænd det er, Samtid og Efterslægt taknemmelig hævde, og ved at blive bekiendte med dem, ved at lære at agte og elske deres Jdræt, tillige efter-haanden maae befæstes i den tause Beslutning, med Guds Bistand, at vorde dem lige i Dygtighed og Dyd.

Locale og Inventarium

have, foruden den almindelige aarlige Vedligeholdelse, ingen Udgifter krævet.

Bibliotheket

har ogsaa i afvigte Aar erholdt adskillige Berigelser.

Dets Indtægt var	113 Rbd.	2	St.
Dets Underbalance fra 1842 var.	48	—	21 —
Dets Udgifter til Bogkøb, Indbin-			
ding o. s. v. var	200	—	8 —
	<hr/>		
	Summa	248 Rbd.	29 St.

Altsaa Underbalance 135 Rbd. 29 St., som blive at refunderes Skolekassen.

Skolens Indtægter og Udgifter i 1843.

A. Hovedkassens Beholdning fra 1842 var			
		159 Rbd.	70 St.
Indtægt	5,668	—	17½ —
	<hr/>		
		5,827 Rbd.	87½ St.
Udgift til Lønninger, Pensioner o. s. v.			
	5,766	—	56 —
	<hr/>		
	Beholdning	61 Rbd.	31½ St.
B. Stipendiekassens Indtægt. . .			
	610	—	44 —
Udgift (hvoraf paa Rente udfat 60 Rbd.)			
	432	—	20 —
	<hr/>		
	Beholdning	178 Rbd.	24 St.

Med forestaaende offentlige Examen begynde de skriftlige Prøver Torsdagen den 12te Septbr. og fortsættes til Løverdagen den 14de incl. i de særskilte Classer, Formiddag og Eftermiddag.

Den mundtlige Prøve fortsættes fra Mandagen d. 15de til Løverdagen den 21de Septbr., om Formiddagen fra Kl. 9—12, Eftermiddagen fra Kl. 2½ til 5½, i følgende Orden:

	1. Børelse.	2. Børelse.	3. Børelse.
Mandag...	Form. IV. Latin. Efterm. —	III. Hebraisk. Tydsf.	I-II. Historie. Geographi.
Tirsdag...	Form. IV. Græsk. Efterm. Naturhist.	III. Arithmetik. Geometri.	I-II. Fransk. Religion.
Onsdag...	Form. IV. Mathem. Efterm. Fransk.	III. Latin. —	I-II. Græsk. —
Torsdag..	Form. IV. Tydsf. Efterm. Hebraisk.	III. Fransk. Naturhist.	I-II. Latin. Tydsf.
Fredag.....	Form. IV. Historie. Efterm. Geogr.	III. Græsk. Religion.	I-II. Dansk. —
Løverdag..	Form. IV. Religion. Efterm. 3-4 Sang. 4-5 Gymnastik.	III. Hist. & Geo- graphi. Sang.	I-II. Naturhist. Sang.

Tirsdagen den 1ste October, Formiddagen Kl. 9, examineres de nye Disciple til Skolen.

Onsdagen den 2den October, Formiddagen Kl. 11, bekendtgøres Udfaldet af den offentlige Examen.

Torsdagen den 3die October begynder Underviisningen for det nye Skoleaar.

Skolens høie Foresatte, Disciplenes Forældre, Børgere, Slægtninge og Venner, samt enhver Ven af Videnskabelighed og Skoleundervisning, indbydes herved ærbødigst til ogsaa at hædre og opmuntre denne offentlige Prøve med deres behagelige Nærværelse.
